

Становище относно дисертационния труд на Мая Горчева

„Цената на реалността и възможните светове на литературата:

Конрад, Кафка, Камю“

от доц. д-р Морис Фадел, Нов български университет

Дисертацията на доц. д-р Мая Горчева „Цената на реалността и възможните светове на литературата: Конрад, Кафка, Камю“ се занимава внимателно с един проблем, на който многократно е обръщано внимание в литературознанието, но усилията по чието осмисляне са недостатъчни. Възможният свят в литературата се противопоставя на напълно фикционалния свят. Възможният свят е фикционален, но има отношение към нашите представи за реалност, той се подчинява на определени критерии за правдоподобие, иначе няма да бъде възможен.

Уводът изгражда сложна картина на понятието „възможен свят“, на неговите употреби в различни контексти. Но още в увода (или може би – неочаквано, но тъкмо в него) се откроява едно от качествата на дисертацията на Мая Горчева, което може да изглежда като не особено важно що се отнася до теоретичен текст, но е силно необходимо, когато става въпрос за комуникативността на едно произведение. Това е стойността на изследването като научна проза. М. Горчева умее да разказва увлекателно, дори когато представя абстрактни и изискващи пределно прецизиране проблеми. Тя не спестява историческите подробности, любопитните детайли; нейното изследване не е само анализ, но и разказ.

Връзката между двете – анализа и разказа – е присъща не само на текста на М. Горчева, но е и основна тема в нейната дисертация. Тя определя интердисциплинарността на изследването. Отношението между философията и литературата се реализира в дисертацията като отношение между понятието за възможен свят и фикцията. За М. Горчева литературата и философията не са две автономни области, които си взаимодействат, те имат необходимост една от друга. Възможният свят се нуждае от литературната фикция, защото там той може да се конкретизира под формата на литературно произведение. От друга страна произведението изисква да бъде забелязаната неговата специфика на възможен свят, то очаква своята философска концептуализация.

Дисертацията се спира върху трима автори – Джоузеф Конрад, Франц Кафка и Албер Камю – в текстовете на които проследява изграждането на възможния свят в литературата. И тримата писатели са част от модерния повествователен канон. Насочвайки се към тях, М. Горчева осъзнава, че поема риска да повтори вече лансирани постановки, да утвърди вече изградени представи. Тя избира най-добрия възможен път за избягване на тази опасност – пътя на диалога с авторитетните интерпретации на изследваните автори. Дисертацията показва много добро познаване на огромната библиография от текстове, занимаващи се с Конрад, Кафка и Камю, както от чуждестранни, така и от български тълкуватели. В обсъждането на мненията за творчеството на Конрад, Кафка и Камю, в сблъскването им помежду им тя успява да предложи свои интерпретативни посоки.

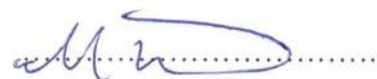
Конрад, Кафка и Камю са изследвани не както това обикновено се прави: като писатели, които ни провокират със своето литературно майсторство и философски и социални идеи. Те са мислени от перспективата на възможните светове, които изграждат. М. Горчева се интересува от онтологичния статут на техните произведения, от въпроса как е конструирано

онова цяло, в което ни потапят те, на какво то се опира, кое го прави осъществимо. При Конрад социалното е положено върху природата, като природата е разбираана като загадъчна, непонятна за нас сила. При Кафка категорията „възможност“ е напрегната до краен предел. Кафка сякаш изследва възможността на възможното. Неговите произведения ни срещат с един изпълнен с парадоксалност свят, който обаче не е отхвърлян от читателите като безсмислен. При Камю абсурдът е начин да се описва и опознава нелитературната реалност; абсурдът не се мисли от писателя като изключение, а като оправдана възможност.

Дисертацията на Мая Горчева е интердисциплинарно изследване, което си поставя задачи, които до този момент не са изследвани системно и предлага оригинални решения на тях.

Убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да предложи присъждането на научната степен „Доктор на науките“ на Мая Горчева в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.3. Философия, научна специалност: Естетика.

24. 06. 2022 г.

(М. Фадел)